

گیانله بهران له مه ته لی کورد هواریدا

نا: رهشید حوسین خوشناو

میروونه

حاجی له قلهق

دوو پشک

شه مشه مه کویره

کیسه ل

ماسی

ههنگ

په ره سینلکه

ژووشک

بوق

منداله جگه رگوشه کان..
نه وهی خواره وه کۆمه له مه ته لیکى کورده وارییه، هه ریه کهیان له باره ی
گیانله بهر یکه وه گوتراوه، به وردی بیاغویینه وه، نینجا هه ول بدن
له ماوه یه کی کورتدا به هیلک وه لآمه راسته کان به یه کتر بگه یه نن .

۱- سه ری ماره، زگی بهرخه، پشتی کاره، کلکی مهقه سه ته.

۲- شهش په ر و دوو چاوه، دوژمنی رۆژ و هه تاوه.

۳- په شه کار نییه، جو دهخوا ناژهل نییه، دیوار کون دهکا دز نییه.

۴- مامه کم هه یه له دهشتی، هه فسه د کونی له پشتی.

۵- په شه وهک قیری، سپییه وهک شیر ی، له ری ده پروا وهک وهزیری.

۶- داپیری کم هه یه له دهشتی، کهچه شیره کی له پشتی.

۷- پشتی په قه بهرد نییه، هیلکه دهکا مریشک نییه، سه ری درێژه

مار نییه.

۸- بالداره و شیرده ره، به شه و دیاره به رۆژ بزره.

۹- چاوی وهک ناسکه، له شی وهک پلنگه، دهستی وهک شیره.

۱۰- عه شیره تیک هه نن ناوچه وانیا ن زهرد، هه موویان سۆرن وهک

گولی بیگه رد.

نا: عبدالله نه جمه دين - سليمانى
نيكار: مريم عبدالله

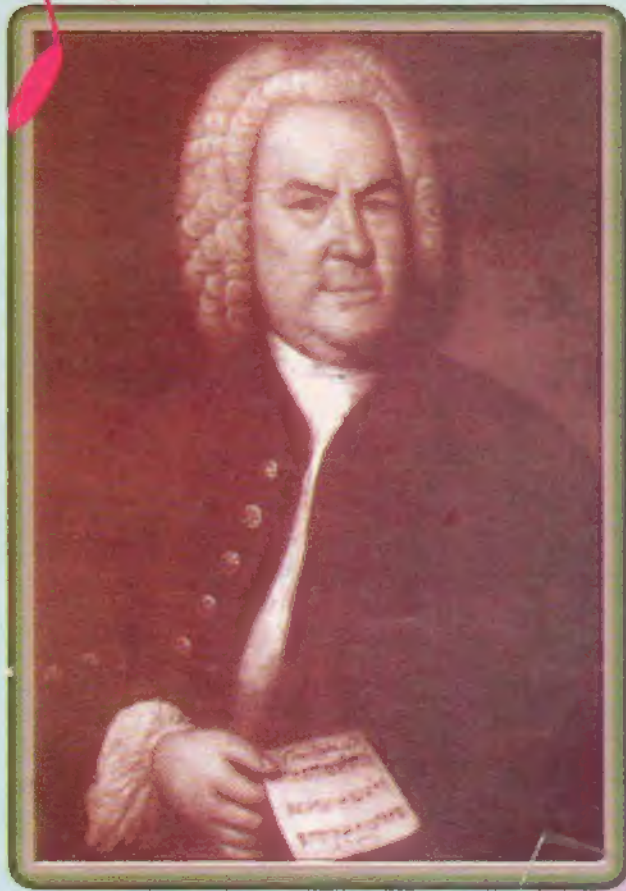
دښې ناول

دواى نه وهى شنه زور ماندوو بوو،
زوري نه خايه ند و هيشتا چاوى
نه چو و بووه خو، له پر گوښى له
دهنگينكى نه ساز بوو:
تهق ... تهق ... تهق
شنه، له پر هستا و سهيرى
نه ملاونه ولاى خوى كرد،
به لام هيچى به دى نه كرد.
جاريكى تر خه و ته وه.

پاش چند چركه يه ك دهنگه كه دهستى پي كرده وه،
ته مجاره شيان هيچى نه دى، نه و يش برياريدا
به دواى سرچاوه دى دهنگه كه دا بگه ريت.
پاش پشكنين و گهران سرچاوه كه دى دوزيه وه.
سهيرى كرد به لوعه دى سر سنگه كه دلپ
دلپ ناولى ده تكييت و ده رښته ناول جاميكي
فافونه وه و نهو دهنگه ناخوشه دروست دهكات.
شنه، به لوعه كه دى گرته وه و، دهنگه كه دى كپ كرد.
پاشان به خوشحالييه وه نوسته وه،
به لام پيش نه وهى چاوى بچيته خو،
برياري دا هه موو شهويك پيش خه وتن، به سر
به لوعه كاندا بگه ريت و به جوانى بيانگره وه،
هه تا دهنگى ناخوش دروست نه كهن و
ناولش به فپرو نه روا ت.

ناو دارانی جیهانی

جان سباستیان باخ

مندالە ژیکه له کان..

چۆن.. باشن...

ئه من ناوم (جان سباستیان باخ)ه.

به باشتین هونه رمه ند له میژووی موسیقای جیهان داده نریم.

کاتی وهك ئیوه مندال بووم له خیزانیکی موسیقا دوست له دایك بووم و له ته مه نیکی بچووکدا فیتری

نامیره کانی که مان و پیانو و زۆریه ی نامیره موسیقییه ژیداره کان بووم.

له ته مه نی (۱۰) سالی دا بووم، کاتیك باوکم کۆچی دوایی کرد و ناچار براگه وره کهم سه ره پرشتی

ئی مه ی گرت ه ئه ستۆ.

نازیزان..

من به هۆی ههول و کۆشش و برۆا به خوێبون، توانیم په ره به هونه ری موسیقای نه وروپی بدهم و له

موسیقای چه رخه نایینییه ناوه راسته کاندای بیگه ی نه مه چله پۆیه و ههروه ها توانیم په هه ندی تازه به

موسیقا ببه خشم که پشت به (زانستی ئاواز) ده به ستیت.

به ره مه ی (نازاره کان) به یه کێک له گرنگترین به ره مه که ام داده نریت که له کتیی (ئینجیل) ی پرۆز

وه رم گرتوه و چیڕۆکی هه زه رته ی عیسا (دروودی خۆای له سه ر بیئت) به ره جه سه ده کات.

نازیزان..

من له ماوه ی ژیاغدا (۲۰) مندال هه بووه (۱۱ کۆر و ۹ کچ) و چه ندین پارچه ی موسیقا شم له بواری

هونه ری مندالاندا ناماده کردوه که به ره مه ی (په رتوکی موسیقییه بچووکه کان) به ناوبانگترینیانه.

سەيىرو

نا: يېتىش سەھەد

پەپوولە ھەستى بۆنكردنى
لە ھەردوو قاچى دواو ھىدايە.

برژانگى چاوى مرۆڤ دواى نزيكەى
سەد و پەنجا رۆژ نوى دەبيتتەود.

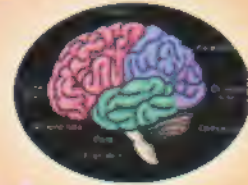
فيل خواردنى يەك رۆژى (۱۳۶) كىلوگرامە.

سه‌مهره

می‌شکی مرؤف نزیکه‌ی (۱/۳) کیلوگرامه و
له سێ به‌ش پێکهاتوو.

میروو له توانای هه‌لگرانی (۵۰) نه‌هه‌ندی
جه‌سته‌ی خۆی هه‌یه، هه‌لگریته.

خێراترین و وریاترین گیانه‌به‌ر بۆ بیستن گوێدریژه.

Learn This Song

فیری ئەم گۆرانییە بێه

مەن دەگەم

I am a Bee

I am a bee and I work very hard
With all of my friends in this hive
I am a Worker, I work day and night
So that all of us here can survive

مەن دەنگێکم زۆر بە باشی کار دەکەم
لەگەڵ هەموو هاوڕێکانم ئەم شانه یەدا
مەن کرێکارم، شەو و رۆژ کار دەکەم
تا کۆ هەموومان بتوانین ئیتره بژین

* * *

نێمه هەموو رۆژێک بۆ شارنەکه مان کار دەکەین
خواردن کۆدەگەینەوه و شانه کان دروست دەکەین
دەتکە هەڵە و هەنگوین دەخوین بۆ بنیاتنانی شانه کان
هەروەها خواردن بە کرمۆکه کانیشت دەدەین

We work for our Queen Bee every day
We gather the food and build cells
We eat pollen and honey to build up our glands
And we feed the young larvae as well

* * *

جا که ئیستا ئێوه دەزانن چی ئە شانه کانماندا هەیه
هەروا هەندێک ئەو کارانەش که نێمه دەیکەین
هیوادارین ئێوه ئە ئیستا بە دواوه تیبگەن
که وشە "وێههنگ پر نیشن" چەند راسته!

* * *

So, now that you see what it's like in our hive
And know some of the work that we do
We hope from now on that you'll all understand
That the word (Busy as a Bee) are so true!

و: مەروان کاکل

فهرههنگی وینهدار

ئینگلیزی - کوردی

ههول بده له كه مترین كاتدا
نهو ناوانه ی له ژیره وه نووسراون
به ئینگلیزی و به کوردی
له ژیر وینه کان بیاننوسیتته وه.

گێزهه، تری، ههههه، خۆخ، پیرتههههه، لیمو
peach , pear , orange , lemon , grape , carrot

قوتابیان و که لویه لی قوتا بخانه یان

$$7 \times 0$$

$$2 \div 100$$

$$6 \times 6$$

$$23 + 11$$

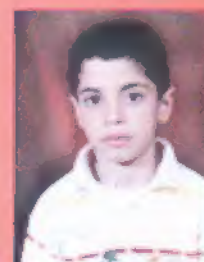
$$8 + 9$$

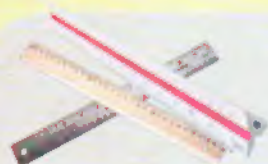
$$10 \times 10$$

$$20 + 20$$

$$8 - 60$$

$$8 - 44$$

$$10 \div 500$$

$$120 - 220$$

$$2 \times 17$$

$$0 \times 7$$

$$01 + 1$$

$$3 - 20$$

$$40 + 30$$

یارمه تی شم قوتابیانه بده بو دوزینه وهی که لویه له کانیان، به گویره دی شه نجامی شه و شمارانه ی که

له ژیر وینه کان دهرده چن.

كتیبخانە ی ئاسۆی منداڵان

خۆشەویستان..

لەم رۆژانە چەند گۆڤارو کتیب و بڵاوکراوەی منداڵان چاپکران،
لێرەدا هەندێک لەو چاپکراوانە دەخەینە پوو:

شەمامۆک

گۆڤاریکی منداڵانە یە لە شارێ ئامەدی کوردستانی
باکوور دەردەچیت.

سڤۆرە

گۆڤاریکی منداڵانە یە لە شارێ دەھۆک لەلایەن دەزگای خانێ بۆ
پۆشنیبری و ڕاگەیاندن دەردەچیت. لەم رۆژانە ژمارە
(٧٢) ی بە چاپ گەشت.

گۆلەگەنم

هۆمارا (٩) ژ گۆڤارا گۆلەگەنم دەركەفت كو ژ وەشانین
سەنتەرێ خاتوزینە و تایبەتە بە زارۆكان.

هەنگ

هۆمارا (١٠٨) ژ گۆڤارا هەنگ دەركەفت كو وەزارەتا
رەوشەنبیری دەردئێخیت بۆ زارۆكان.

گەشتی فریشتەكان

كۆمەلەكی هۆزان و چیرۆكانە ژ بۆ زارۆكان
ژ نڤیسینا ماموستا (عەلی بەختەوەر).

دیشی و مریشكا سۆر

كۆمەلە چیرۆکیکی منداڵانە یە لەلایەن بەرێژ (عەمەد مەلا حەمەدی)
وەرگیردراوەتە سەر زمانی شیرینی کوردی.

منداله خوشهويسته گان توانا و زيره کي خوتان تاقی بکهنه وه

نا: د. کريم شريف قهره چاتانی

نهم کاته تان شاد و به خته وه ..

نیوهی خوشهويست، گۆقار و رۆژنامه و کتیب ده خویننه وه، له قوتابخانه قوتابین یان له وانهمیه هه ندیکتان خویندنی تهواو نه کردبێ، به لām زانیاری و شارهزایی باشی له باره ی ژیان و کۆمه ل و زۆر شتی تره وه ههیه. نینجا بۆ نه وه ی بزاین نیوهی خوشهويست تا چهند سوودتان لهو زانیاری و پرۆگرام و وانه و گۆقار و کتیبانه وه رگرتوه و تا چهند ده توانن له ده ره وه ی قوتابخانه دا سوودیان لیوه ریکرن، نهوا له م نهلقهیه به دوا وه له هه موو ژماره کانی گۆقاره کتان، گۆقاری (ناسۆی مندا لāن) هه رجاره ی کۆمه لیک پرسیار تان لیده که یین و هیوادارین ته نیا خوتان به یی پرسکردن به که سوکار و هاوړی و مامۆستا کانتان، وه لām یان به نه وه، بۆ نه وه ی زیره کي و توانای خوتان تاقی بکهنه وه.

پ ۱- چ وشه یه که له م (۵) وشانه ی خواره وه ((یان چ شتی که له م (۵) شتانه ی خواره وه)) له گه ل (فرۆکه) ده گونجی، واته په یوه ندی نیتوان (به له م) و (ناو) وه که په یوه ندی نیتوان (فرۆکه) و یه کیک له م (۵) شته ی خواره وه وایه، باشه نهو شته کامیانه؟ تایا (رۆژ)ه یان (زهوی)یه یان (ناو)ه یان (ههوا)یه یان (دارو درهخت)ه؟

وه لām : په یوه ندی نیتوان (به له م) و (ناو) وه که په یوه ندی نیتوان (فرۆکه) و (ههوا)یه، له بهر نه وه ی کاتی که به راورد ده که یین و لیتی ورد ده بیسته وه، نه وه مان بۆ ده ره ده که ویت که به له م به ناو ناو دا ده روا، که واته فرۆکه ش به ناو هه وادا ده فریت و، وه لāmه کانی دیکه راست و گونجاو نین.

پ ۲- په یوه ندی له نیتوان شتیه ی ☐ و شتیه ی ☐ وه که په یوه ندی نیتوان شتیه ی ☐ و یه کیک له م شتیه ی خواره وه وایه، کامیانه؟

وه لām : شتیه ی ژماره (۲) واته ☐ له بهر نه وه ی له پرسیاره که باز نه که ☐ بووه به دوو به ش واته هیلێک به ناویدا هاتوه، که واته ده ییت نهو شتیه یه ش که وه که چوار گۆشه که ☐ و ابییت و په یوه ندی له گه لی هه ییت، کرابییت به دوو به شه وه که نهویش ته نیا له شتیه ی ژماره ی (۲) ههیه، واته شتیه کانی (۱، ۳، ۴، ۵)، گونجاو و راست نین.

پ ۳- له خواره د پینج شت (وشه) ههیه، بزغم ده زانیت یه کتیکان لهو پینج شته جیاوازه و له نهوانی دیکه ناچن، کامیانه؟

۱- سهگ ۲- نۆتۆمبیل ۳- پشیل ۴- بالنده ۵- ماسی
وهلام: نهو شتهی که جیاوازه له چواره کهی دیکه ناچن (نۆتۆمبیل) د، له بهر نهودی چواره کهی دیکه (سهگ و پشیل و بالنده و ماسی) هه موویان گیاندارن و دهخۆن و هه ناسه ددهن و دهخهون، بهلام نۆتۆمبیل بئ گیان و مردوو و وده نهوان نییه.

پ ۴- وا له خواره د پینج شتیه ههیه، یه کتیکان جیاوازه و وده نهوانی دیکه نییه، بزغم ده زانی کامیانه؟

وهلام: شتیهی ژماره (۱) واته بازنه که ○، له بهر نهودی شتیه کانی دیکه هه موویان به هتلی راست دروست کراون، بهلام بازنه که به هتلی چهماوه دروست کراوه.

پ ۵- کام ژماره لهم ژمارانهی خواره د له گهل ژماره کانی دیکه دا ناگوختیت و وده نهوان نییه؟

۱، ۳، ۵، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۳

وهلام: ژماره (۱۰)، له بهر نهودی هه موو ژماره کانی دی تاکن، تهنیا ژماره (۱۰) جووته و له گه لیاندا ناگوختی.

منداله خو شه ویسته کان ..

نیستا دواي نهودی وهلامی پینج پرسیارم بۆ دانهوه، هیوادارم فیربوویت و بزانت نهم جۆره پرسیارانه چۆن وهلام ده درینهوه. کهواته ههر له نیستاده خۆت بۆ پرسیاره کانی ژماره کانی داهاتووی گۆشاره کهتان (گۆفاری ناسۆی مندالان) ناماده بکه و بزغم چۆن به سهرکه وتروانه وهلامیان ده دهیتهوه، داواکارم بۆ ژماره کانی داهاتوو سوود لهم وهلام و روونکردنهوانی نهم ژمارهیه وهر بگرن و وهلامه کانی خوشت بپاریزه تا کوتایی هه موو ژماره کان و دواي تهواو بوونی پرسیاره کان، وهلامه کانتان بۆ ناشکرا ده کهین و ریژهی زیره کی خوشتان بۆ دهنوسین.

بۇ زاخاۋى مېشك

مىندالە خۇشەويستەكان :

ھزرى خۇتان بۇ دۆزىنەۋدى ۋەلامى راست و

دروست بەكاربھىنن .

1

2

3

4

5

6

7

8

9

نەزمونى يەكەم:

لەم (۹) وىنەيەدا (۳) دانەيان لەگەل (۶)

ۋىنەكانى تر جياوازن ، ھەول بەدە بىاندۆزىتەۋە :

نەزمونى دوۋەم :

لە ناۋ نەم سىق بازىنەيە خوارەۋەدا ژمارەيەك بزرە ، ھەول بەدە بىاندۆزىتەۋە

بۇ ئەۋەدى ئەۋ زىغىرەيە بە دروستى تەۋاو دەرچىت .

1

2

3

نەزمونى سىيەم:

دەستىشانى ماسىيە جياۋزەكە بىكە .

4

5

نەزم كچا كورددا

نەزم كچا كورددا

بلند رادگرم نالا

نەڭ ئالائى رۆژ د ناڭدا

خەملاندىيە ب سى رەنگا

بۆ خاترى ئاشى نالا

دى خوينم دەم و گاڭا

دا كوردستان وەكو وەلاتا

پېشكەڭىت ھەموو گاڭا

كەس نەبىڭىت تو قەرەچى

چ نەزم چ تو بى بى جودا

خويندن و پەرودە

ماڧى مە ھەميا

زارۆك و پىرو جەيلا

ل ھەمى تەخ و چينا

مادەم ھەيە كوردستان

ماڧ ھەيە ھەمى كەسان

كەس ل من نەئىريت

ب چاقەكتى كىم

فەلەكتى نەھيلا نەم رونين

ل چ جەھان

فەلەكتى نەھيلا نەم زارۆكىت

قەرەجان بخوينين

ناكنجى بىين ل چ جەھان

ھۇزانا: فاخىر نىسلام

مامۇستايىن قوتايخانا

دورىان ئالوكا

نىكار: عادل زرار

ئىناگر

بشە بشە دەسوتىيى

نەكەي نەكەي واوھىيى

نەمە ئاگرە رۆلە

دەتسوتىيىنى بەرخۆلە

ناچم ئاگرە ناچم

دەسوتى دەست و قاچم

ھۇنراۋىس: كازىم كۆيى

نىكار: مەريەم مەبدوللا

نووسینی: شه‌وی‌یه حیا خدر
نیگار: شنو‌یه حیا

پیره‌ژنیکی غه‌واره

له یه‌کێك له گونده‌کانی ئەم کوردستانە ی خۆماندا، پیره‌ژنیکی په‌ریوه‌ی غه‌واره هه‌بوو، ئاسووده‌یی و ئارامی له‌ خه‌لکه‌که هه‌لگیرتوو. ده‌گه‌ل که‌سیدا هه‌لنه‌ده‌کرد، چاوی به‌که‌س هه‌لنه‌ده‌هات. زۆری درۆ به‌ په‌تیوه ده‌کرن. تا وای لێهات خه‌لکی گوندی به‌قێز و بێزه‌وه لێیان ده‌روانی. پیره‌ژن هه‌دادانی نه‌بوو، هه‌میشه له‌ ناره‌حه‌تی خه‌لکی ده‌گه‌را و هه‌زی ده‌کرد گونده‌که به‌خه‌لکی چۆل کات و وه‌ك خۆی په‌ریوه‌ی ئێره‌و نه‌وییان کات. تا رۆژیکیان نوێژی نیوه‌رۆیه‌کی کش و مات، هات و هاوار و بابهرۆی لی هه‌ستا:

ئه‌ی هاوار، ئه‌ی هاوار.. سه‌لا و قه‌ت که‌س نه‌ماو خۆم، خه‌لکینه نه‌که‌ن، ده‌ستی منو دامین.. کانیی شیرناو، ژه‌هراوی بووه و زینده‌وه‌ری لی قوتار نابێ، که‌ ناوی کانیه‌ شیرناوییان خواردۆته‌وه.

به‌لام خه‌لکه‌که دوودلی قسه‌و گه‌ف و ره‌فتاره‌کانی بوون.. ده‌شترسان، نه‌وه راست بوو!! پاشان کوره‌لاویکی به‌جهرگ و بویری گوندی گوتی:

خزمینه، خۆ من له‌ کویره‌ دایکیکی زیاتر چ کور و کچ و ژن و که‌س و کاریکی دیکه‌م نییه له‌پاشم به‌جی بمینی، من خۆم ده‌که‌مه قوربانیی خه‌لکی ئەم ئاوايه و، ناوی کانیه‌ شیرناوی ده‌خۆمه‌وه، نه‌گه‌ر مردم، نه‌وه ئێوه و پیره‌دایکه کویره‌که‌م و خودای خۆتان، به‌ هه‌مووان چاودێرییه‌کی بکه‌ن و، بیکه‌نه دایکی خۆتان، نه‌گه‌ر نه‌شمرم، نه‌وه ده‌بێ خه‌لکه‌که‌ی ئاسووده که‌ین و پیره‌ژن ئێره‌ به‌جی بیلێت و بۆ کوێ ده‌چی بچی.

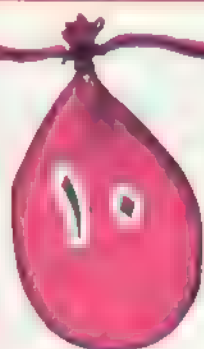
ئه‌و شۆره لاوه جامه‌ ناوی له‌ کانیه‌ شیرناوی پر کرد و به‌سه‌ری خۆیه‌وه نا، تا چۆره‌بری کرد. که‌ دوا‌ی یه‌ك دووسه‌عاتان ده‌رکه‌وت ناوی کانیه‌که وه‌ك جارێن پاك و بێگه‌رد و روون و شیرناوه.. هه‌ر هه‌مان کوره‌لاو، پیره‌ژنی برد، سواری ئیستریکی لاکه‌وته‌ی وه‌ك خۆی پر و له‌ر و لاواز کرد و جله‌وی دایه‌ ده‌ستی و له‌ ئاوايه‌که‌ی وه‌ده‌رنا.. ئه‌وجا خه‌لکی گوندی که‌وته‌نه‌ کۆش و با‌وه‌شی ئاسووده‌یی و ئارامی سه‌رله‌نوێی خۆیا‌نه‌وه‌ کێژکی شایسته‌شیان بۆ ئه‌و شۆره لاوه‌ خۆبه‌خته‌که‌ره‌ی ئاوايي خواست و مال و حالیکي خوشيشیان بۆ دانا..

من‌دالانی ئاوايش هیشتا هه‌ر پێیان وایه پیره‌ژن هه‌روا له‌ ئیستره‌که‌ی نه‌هاتۆته‌ خوارێ و هه‌روا به‌ریوه‌یه.

ژماره‌ی گونجاو

نازیزان.. ژماره‌ی گونجاو له شونښه به‌تاله‌کان دابښتن.

فیربوونا ئەلفبیا کوردی ب تییین لاتینی

Berhevkirina Xelil Duhokî

Ş-ş

Şo re şa kur da ser ke ti ye

Şoreşa kurda serketiye

Şoreşa kurda serketiye.

T-t

Ta va ro jê ger me

Tava rojê germe

Tava rojê germe.

H h	I i	Î î	J j	K k	L l	M m
ه	بزرۆکه	ی	ژ	ك	ل	م
Û û	V v	W w	X x	Y y	Z z	
وو	ڤ	و (بێ دهنگه)	خ	ی (بێ دهنگه)	ز	

Fêrbûna elfbêya kurdî bi tîpên latînî

R-r

Rê nas Çû qu tab xā nê

Rênas çû qutabxanê

Rênas çû qutabxanê.

S-s

Si la van li ba bê xwe bi ke

Silavan li babê xwe bike

Silavan li babê xwe bike.

A a	B b	C c	Ç ç	E e	D d	Ê ê	F f	G g
ئا	ب	ج	چ	ه	د	ئێ	ف	گ
N n	O o	P p	Q q	R r	S s	Ş ş	T t	U u
ن	ۆ	پ	ق	ر	س	ش	ت	و

لەگەڵ دوو بەهرەمەندی بچکۆلە

تارا مەجید

لارا، تارا مەجید خوشناو دوو خوشکی
بەهرەمەندی بچکۆلانەی بەتواناو ئێهاتوون لە
بۆری هوبەری موسیقاو شینۆکاری، جگە لەمەش
تارا لەگەڵ خوشکی گەورەی میدیا ئەمسال
لە دوو: مین فیستقالی شانۆی منداڵان
لە شاری دھۆک، بەشداری شانۆگەری (راوچییه
نەفرت لیکراوەکە) ی وەک نەکتەریکی بەتوانا کرد. کە لە نووسینی
مامۆستا هیوا سوعادو لە دەرھێنانی مامۆستا سامان بوو
بو زیاتر ناشنابووگان بەم دوو خوشکە بچکۆلانەیە،
نەو چاوپێکەوتنە کورتەمان لەگەڵدا سازکردن:
* تارا خان یەكەم بەرھەمی ھونەریت، چی بوو؟
- پێشانگایەکی تایبەتی خۆم بە (۵۰) تابلۆ لە
روژی جێھانی منداڵان لە قوتابخانەکەم لە عەنکاوە
کردۆتەووە ھەرودەھا لارای خوشکیشم بە (۲۰)
تابلۆ بەشداری پێشانگایەکی لە باخچەی ساویانی
بەھەشت کردووە.
* کێ ھاندەرتان بوو؟

- باوکە، ھەرودەھا فێری موسیقاشی کردووم.

* لارا خان، تۆ کامە نامیر دەرەتی؟

- کەمەنچە.

* ئەو تۆ تارا خان؟

- نۆرک.

* دوا و تەت ئەکەر ھەتێ تارا خان؟

سوپاسی مامۆستایان و شیار مەرجان و فەرھەنگ

غەفور دۆکەم و سوپاسی کوواری ناسۆی منداڵانیش

دۆکەم.

لارا مەجید

لارا و تارا
له كهل بهر يويهري كشتي
په رو دزدی همو نير
له كاتى كړه تهر دى
پيشانگاندا

هه نديك له تابلوكانى لارا

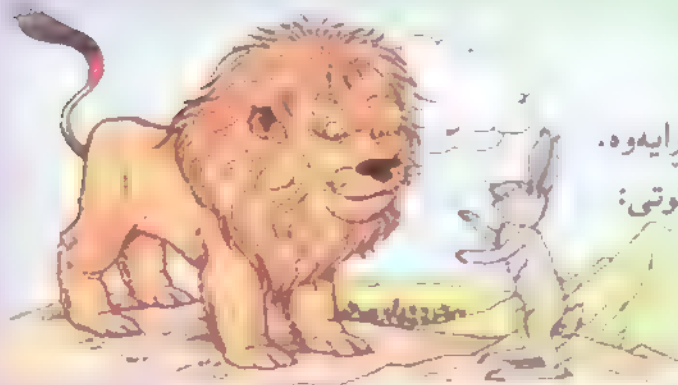
هه نديك له تابلوكانى تارا

کهرویشکی زیرهك

چەندین سال لە مەوبەر لە دارستانیکی بچوو کدا،
کۆمە لە گیاندارێک بەیە کەووە دەژیان.
یە کێک لە گیاندارەکان شیرێکی بەهێز بوو،
کە هەرکاتێ برسی بوايە پەلاماری یە کێک
لە گیاندارەکانی دەدا و دەبخوارد.
بەجۆرە مەترسی بۆ ژیاانی ناژە لەکانی دارستان
دروست کردبوو. رۆژێکیان هەموو گیاندارەکان
کۆبوونەووە و چوونە لای شیرەکە و پێیان گوت:
((گەورەم، نێمە دەزانین تۆ سەرۆکی نێمەیت و
لە هەموومان بەهێزتری، بەلام هیچی تر
پەلامارمان مەدە، نێمە بەلێنت پێ دەدەین
کە هەریە کێک لەنێمە رۆژانە خواردنت بۆ نامادە بکات، نەگەر نەیتوانی، ئەوکاتە هەقی تۆیە)).
شیرەکە بەقسە گیانداران رازی بوو..

بەم شێوەیە هەر رۆژە گیاندارێک خواردنی بۆ شیرەکە دەهێنا. تا رۆژێکیان تۆرە گەیشته سەر کهرویشک،
بەلام کە کهرویشک چوو بۆ راو، نەیتوانی هیچ راو بکات،
بۆیە بە دلتهنگی بۆ شوینەکەمی خۆی گەرایەو.
شیرەکەش هەر چاوەروان بوو، بەلام کهرویشکەکە هەر نەگەرایەو.
دوای بیرکردنەوەیەکی زۆر، کهرویشک هاتە لای شیرەکە و گوتی:
ببۆرە گەورەم، توورە مەبە. من خواردنم بۆ هینای،
بەلام لەرێگای گەرانەو دەمدا
تووشی شیرێکی دیکە بووم و خواردنەکەمی لێ ستاندم.
شیرەکە زیاتر توورە بوو و نەرانندی:
- پێم بلی شوینی لە کۆنێ؟

کهرویشکەکە شیرەکەمی بو لای پیریکی قوول برد،
کە پیربوو لە ناوی خاوەن، بەشیرەکەمی گوت:
- گەورەم، یەکەجار ئەو هێرش بۆ تۆ ناهێنیت.
کاتیەک شیرەکە سەیری ناو بیرەکەمی کرد،
وینەی خۆی لە ناو دەکا بینی، وایزانی ئەو دەوژمنە کە یەتی،
یەکسەر خۆی فرێدا یە ناو ئەو دەکو خنکا.
بەم چەشنە، بەهۆی زیردکی و وریایی کهرویشکەکە،
گیاندارانی دارستان لە زولمی شیرەکە رزگارییان
بوو و بەخۆشی و شادی ژیان.

گەشتەك ل ئاسمانى كوردستانى

لاوهند: ھەوە دڭىتت بالۆنى بەرەف كىژ لایى بېین ؟
سارا : بە دلتە .

سۆلین : یەكەمین جارمانە ولاتمان لە ئاسمان بېینین ،
بەرەو كام لامان بېبەن باشە ؟

لەیلان: ئامیدىی باژیرەكى خوشە .

لاوهند : دا بەرەف ویرى بچین .

سارا : ئەم ئاوە جوانە چىیە !؟

سۆلین : وابزانم نیرە سۆلاڤە ،

چونكە خویندومەتەووە سۆلاڤ لە ئامیدی نیزیكە .

لەیلان : بەلى ، ئەڤە سۆلاڤە .

لاوهند : ما ھوون نابینن یا ھە ئامیدی یە ژ دوورڤە یا دیارە!

سارا : ئەمە شارە ! یان قەلاتە ؟

سۆلین : ئامیدی شارىكى كۆنى كوردستانە و لە شوینیكى بەرزە ، وەكو قەلات وایە .

لەیلان : دیبژنى میرگەھا بەھدینا .

لاوهند : دى وەرە بەرى خۆ بدەنە دەرگەھى ئامیدی و منارا وى یا دیرین و مەدرەسا قوپان

ب راستى ئەڤە شارەكى دیروكى و گەشتوگوزارییە .

نویسنی : پەخشان جەمە میرزا
نیکار : دڵشاد عەلی

یەکەم پەڕۆژی قوتابخانە

ژێرۆ هەر سەر لە ئێوارەووە لەم ژوور بۆ ئەو ژوور بەدوای ئەژێ و بناری براو خوشکەکی کەوتیبوو، چاوە گەشەکانی بەم لاو ئەولادا دەسووران تاکو لە هۆکاری سەرقالی و هاتوچۆکردنی خوشک و براکە ی بگات، چونکە پەڕۆژانی تر هیچ شتێک نەدەبوو هۆی ئەوەی کە یاری لەگەڵ نەکن و ناوا بەتەنها جینی بهێلن، بۆیە ئەوەندە دوایان کەوت تا هێلاک بوو و دەستی بەگریان کرد. هەرچەندە دایکی هەولی ژێر کرد ئەوەی دا، بەلام نەیتوانی، چونکە ژێرۆ هێشتا منداڵە و نەیدەتوانی قسەبکات تاوەکو وەلامەکی لەدایکییەووە بزانیت، ئەوەندە گریا تا خەو بردییەووە. بەیانی بەدەم چەچەیی خوشک و براکە ی خەبەری بۆو، پیتی سەیربوو ئەم بەیانییە بۆ وا زوو هەستاون و بەرچایی دەخۆن و بەرگی تازەیان پۆشیو، ئەم نەم شتە چییە دایان بەکۆلیاندا ؟ ئەو خۆ دەپۆن و من نابەن! ئەژێ و بنار هاتنە پیتی و نەملاو ئەولایان ماچ کرد و گوتیان ژێرۆ گیان ئێمە دەپۆین پاش چەند سەعاتێکی تر دەگەڕێنەووە، یاریت لەگەڵ دەکەین، بەلام دەبێت ئێستا پۆین، چونکە ئەمە پۆیە کەم پەڕۆژی کرد ئەوەی قوتابخانە، ژێرۆش دەستی بەپینکەنین کرد.

پېنوس و رەشكەرەو

جارىكيان رەشكەرەو دىيەكى بچووك و پېنوسىكى جوان كەرتنە قسە وگفتوگو:

رەشكەرەو كە بە پېنوسە كەى گوت:

- ھاۋرىم چۆنىت؟

پېنوسە كە ۋەلامى دايەو:

- مەن ھاۋرىت نىم!

- بۆچى؟

- لەبەر ئەۋەى رىق ملىت دەيىتەو.

- جا بۆچى رىق ملىت دەيىتەو؟

پېنوسە كە گوتى:

- چونكە ھەرچى مەن دەينوسم تۆ دەيسرپىتەو.

- بەلام مەن تەنھا ھەلەكان دەسرپەو.

- جا بۆچى ۋا ددكەيت، چ پەيوەندى بە تۆۋە ھەيە؟!

- مەن رەشكەرەو مەن ۋەنەمەش كارى مەن.

- نەمە كار نىيە.

- كارى مەنىش سوود بەخشە و دكو كارى تۆ.

- تۆ ھەلە ۋەلەخۇبايىت.

- بۆچى؟

- چونكە ئەۋەى دەنوسىت، چاكترد لەۋەى كە دەسرپىتەو.

رەشكەرەو كە گوتى:

- سىرپىنەۋى ھەلە ھاۋسەنگ ۋەرامبەرە لەگەل نووسىنى راست ۋى ھەلە.

پېنوسە كە ھەندى بىرى كردهو وپاشان سەرى بەرزكردهو وگوتى:

- راست ددكەى خۆشەويستەكەم!

رەشكەرەو كە گوتى:

- ئىستاش رىق ملىمە!

- رىق ملىمە يەككى ناپىتەو كە ھەلەكانم بسرپىتەو.

- مەنىش شتى ناسرپەو كە ھەلە نەبى ۋ راست بى.

پېنوسە كە گوتى:

- بەلام مەن دەبىنم تۆ رۆژ بەرۆژ بچووك دەيىتەو!

- چونكە مەن ھەر جارىك كە ھەلەيەك دەسرپەو، قورىانى بە بەشيك لە لەشم ددەم.

پېنوسە كە بە غەمبارىيەو گوتى:

- مەنىش ھەست دەكەم ھەر ۋردە ۋردە كورتتر دەپەو!

رەشكەرەو كە دلى دايەو وگوتى:

- نىمە ناتوانى سوود پەخشىن بە ئەۋانى تر، تاۋەكو قورىانى لە پىناۋياندا بەخۇمان نەدەين.

پېنوسە كە بە خۆشحالىيەو گوتى:

- ھاۋرىيەكەم تۆ چەند دلسۆزىت، قسەكانت چەند جوان!

رەشكەرەو كە پېنوسە كە زۆر دلخۆش بوون ۋ ھەردووكيان ۋەكو دوو ھاۋرىي گيانى بە گيانى پىكەۋەژيان،

نىتر ھەردووكيان ھەرگىز لە يەكتر دوور

نەكەۋتەنەو ۋ بىرۋاراشيان جياۋاز نەبوو.

چالاکییه گانی

ناههنگا زاروگان

باغچن سهرسنگ یق ساقایان
ناههنگهك بو دهرچوویتن خو
سازکرد ب خوشی و شادی
ناههنگا جوان گیترا ب سروود
و شیعر و پارچین زارفه کرنی
و چالاکیتن هونه ری.

پیش بکایه کی نیگارکیشانی مندالان له ههولیر

پوژی (۲ / ۸ / ۲۰۰۵) له هۆلی چالاکی
قوتابخانه کان، پیشانگایه کی نیگارکیشانی
مندالان بو ژمارهیهك له قوتابیانی
قوتابخانه گانی سه رهتایی ناو شاری ههولیر
کرایه وه، تیتیدا چه ندين به رهه می وینه کیشانی
مندالان پیشان دران.

قوتابیان

له شه قلاوه خه لا تکردنی قوتابییه یه که مه کان

رۆژی (۲۱ / ۸ / ۲۰۰۵) له

ریۆره سمیتی خنجیلانده

به ریۆه بهری پهروه دهی شه قلاوه

خه لاتی به سه چوار قوتابی

یه که می سنووری پهروه دهی شه قلاوه

له هه رسی قوناغی سه ره تای و

ناوهندی و نامادهیی دابهش کرد.

نهمو قوتابی مارینۆ عه بدولجه بار

هاویل له پۆلی شەشی سه ره تای و

له سنووری پهروه دهی شه قلاوه له سه

ناستی هه ریم پله ی یه که می به ده ست

هینا بوو.

دهواما هاقینن ل قوتابخانین پهروه ده نامیدی

ل پهروه ده نامیدی دهواما هاقینا قوتابیان ل چەندین

قوتابخانه یین سه ره تاییدا به دهوام بوو و، دپه وشه کا

که له ک باشدا پریشه چوو و چەندین چالاکیین جودا جودا

هاتنه نه بجامدان ، ب نه ئی هه لکه فتنی ژێ

ریشه به ری پهروه ده نامیدی خه لات له سه قوتابیین

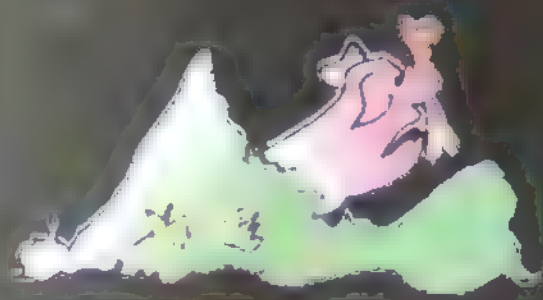
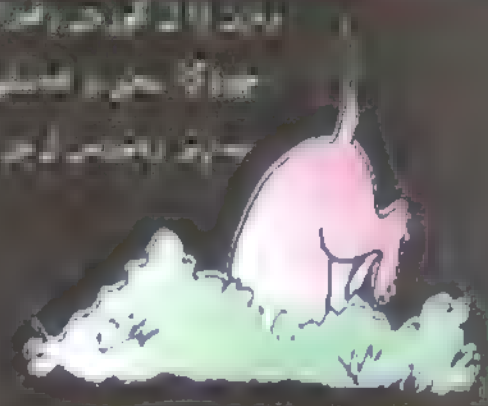
به شدار بووی به لا فکرن.

چىروكا

سەدىق ۋە ئىككىسى

بۇ كىتابنىڭ مەقسىتى
تەلىماتىنى ئۆگەتەلەيدۇ
بۇ كىتابنىڭ مەقسىتى
تەلىماتىنى ئۆگەتەلەيدۇ

شەمالىك فروش

شەمالىك - شەمالىك - وەرنە شەمالىكا - وەرنە شەمالىكا
 شەمالىك فروش - ئەز نوژدارى نەقل و هوشم
 وەرنە شەمالىكا - شەمالىكىن مەن رۇناھى نە
 وەرنە شەمالىكا - شەمالىكىن مەن بېناھى نە
 شەمالىكىت مەن ناڧا دىن وەلاتا
 شەمالىكىت مەن پېشقەدېن مېللەتا
 وەرنە خۇقەنەدەن رۇناھى بېن پېشكەتەن و سەرکەتەن و
 قى ژيانى قى خوشىي وەرنە .. وەرنە ..

كەسى يەككى : مامى شەمالىك فروش .. كا يەككى بدە مەن .

شەمالىك فروش : ھا ئەقە دەرمەنى چاقايە .

كەسى دووى : يەككى بۇ مەن ژى .

شەمالىك فروش : بىگە ئەقە دەرمەنى مەژىي تەيە .

كەسى سىيى : كا بۇ مەن ژى ئىككى

شەمالىك فروش : بىگە دا تو تىر بخوى .

كەسى چوارى : كا بۇ مەن ژى

شەمالىك فروش : ھا بىگە .. دا تو باش خۇ ناس بىكى .

كەسى پېنجى : كا بۇ مەن ژى .

شەمالىك فروش : ئەقە ژى بۆتە و ھەمى بىنەمالاتە .

ھەمى پىكقە : راستە ئەقە رۇناھى يە . راستە ئەقە رۇناھى يە .

خاندەن نەقل و هوش و ژىنە وەرە وەرە تو بخوينە

بېن نەخوئىت پاشكەتتە .. ژىنا وى ھەردەم تارىيە

لشى جىھانى كەس ناسناكت .. بىن نوميىدە و بىن ھىقى يە .

ھەمى پىكقە : دا ھەلبىكىن شەمالىكا - دا ھەلبىكىن شەمالىكا ..

كەسى يەككى : ئەز باش دېنىم ھەمى دىيائى .

كەسى دووى : بخودى ھەمى تىشت ھاتتە بىرا مەن .

كەسى سىيى : ئەزى ساخبىم و تىر خارنى دخۆم .

دا بخوينىن - دا بىيىنىن - باش بخوينىن

خواندەن تاجا زىرىنە . لىسەر سەرى زانايە

نوخته بازی قوتابیان

قوتابیه کی نه شیا بوو بهر شتین تاقیکرنی
بده تهغه، نینا لسه ر کاغهزا تاقیکرنی
نقیسیبوو: ماموستا نه زئی نه خوشم!
نهو روژا نه نجامین تاقیکردنی
هاتینهغه، ناغی نهوی قوتابی
دگهل دهر نه چوویان
هاتبو وغهوه، ل بهر انبهه
نقیسیبوو:
خودی سهلامه تیئ
بدهت.

ماموستای بیرکاری : ۱ + ۱ دهکاته چند ؟

قوتابی : ۳

ماموستا: باوکت چ نیشیک دهکات ؟

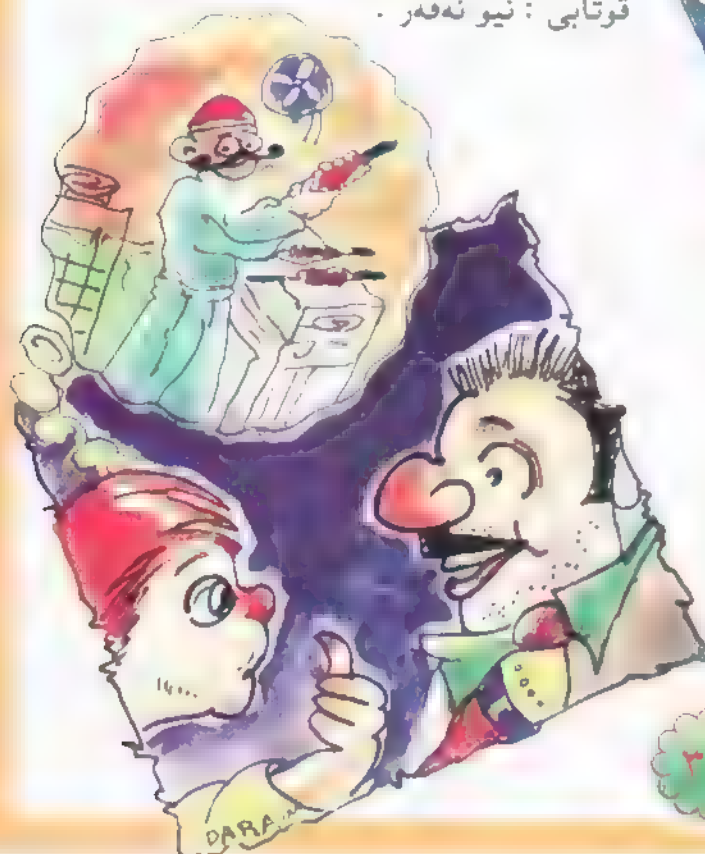
قوتابی : که بابچییه.

ماموستا : نه گهر نازانی (۱ + ۱) دهکاته چند،

نه یه یه شیش که باب + یه شیش

که باب دهکاته چند ؟

قوتابی : نیو نه فهر .

ماموستا گوته قوتابیه کی:

ب نینگلیزی هتا (دهه) ی بزمیره؟

قوتابی گوته:

وهن ،

دوو وهن ،

سی وهن ،

چار وهن ،

...

پښتانه پراښت بډ وړۍ لوبه

خوشه ويستان بډ نه وهی نه منډاله بگات بهو د وندر مه يه ی که زور جهزی لييه تی ،
نزيکترين پښتانه بډ ده ستنيشان بکن.

ټا-ټه نيټه رښتې وه:
جهزا مه لاهو

جیهانی

هه‌وال و چالاکییه‌کانی

به‌ریکانین قازان

ل باژیرکی (مارینۆ) بین ئیتالی ل نیزیکی باژیری (فینیسیا) به‌ریکانه‌یه‌کی سه‌یر بۆ قازان بریقه‌چوو. دقئ به‌ریکانی‌دا (۱۳۰) سه‌د و سه‌ه قاز ب هاریکاریا خودانین وان به‌شداری تیدا کرن و دریواهیای وئ (۴۱۹) مه‌تر بوو. تیدا قازەك ب ناڤی (سپارتاكۆس) یاری بره‌قه، نه‌و ژێ شیابتنی د (۶) ده‌قیقا و (۱۴) چرکه‌یان دا بپریت.

له‌ میسر (۱۵۰۰) قوتابی گۆرانی بۆ مروّقایه‌تی ده‌لین

قوتابیانی ژماره‌یه‌ك له قوتابخانه‌کانی قاهره له میانی چالاکییه هونه‌رییه‌کانی خۆیاندا نۆپه‌ریتی (بۆ مروّقایه‌تی)یان پیشکەش کرد. نه‌مه‌و پتر له (۱۵۰۰) قوتابی به‌شدارییان له نۆپه‌ریته‌که‌دا کرد که (۶۰۰۰) بینه‌ر ناماده‌ی بوون.

مندالان

يارىن جوان ھەلبىزىن

چەندەك ژ ڧەكۆلەرىن بواری بەرھەمەینانا یاریت زارۆكان
راگەھاندن كو ھژمارەكا یاریت زارۆكان زیانی دگەھینە
سەر تەندروستییا زارۆكى .

نەدووړه ژى تەپت نیسڤەنجى و ھندەك ژ پەنگین بویایت
نەینۆكان كو مادەیت ژەھراوى تیدانە و ھەروەسا یاریت
پەقینى ییت خوښى زیانی ژى بگەھیننە گوھى زارۆكى .

لە (جولان)

ناھەنگىك بۆ قوتابییه موسیقاژەنەكان

لەناوچەى جولان لە سوریا، ئیوارەى رۆژى
(۶/۷ / ۲۰۰۵) ناھەنگىك بۆ (۱۳)

قوتابى بەھرەمەند لە بواری موسیقاژەنى
نامیرەكانى (كەمانە ،

پیانۆ ، گیتارى کارەبابى) بەرپۆچوو .

نەمەو قوتابى دەستپەنگین عروە عیزەت

بەوپەرى لىھاتوووى (۳) پارچە موسیقای

بە نامیری پیانۆ ژەنى .

پروژەى (مندالى ھونەر مەند) لە ڧەلەستین

لە شارى حەيفا لە ڧەلەستین پروژەى (مندالى ھونەر مەند)
بايەختكى باشى پى دەدریت .

نەمەو لەو پروژەيەدا بايەختكى تەواو بە ھونەرى شانۆ

دەدریت، تاوەكو بىتە تەواو كەرىك بۆ پرۆگرامى

قوتابخانەكان .

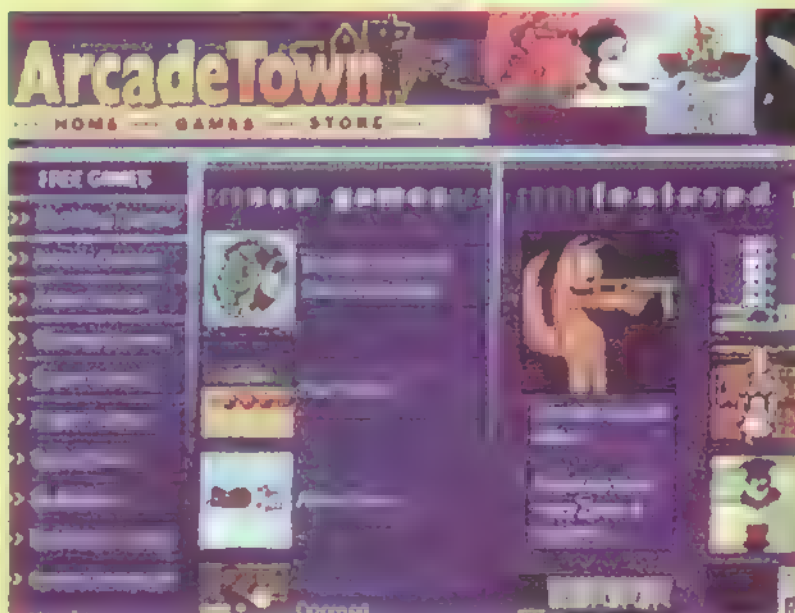
نازیران ..

بەمەبەستی ئاشناکردنتان بە سایتە
ئەلیکترۆنییەکانی تۆری جیهانیی
ئینتەرنێت، ئە هەر ژماردیە کدا
مالپەرێکی پەرودەردیی و زانستی و
روشنیری منداڵانتان بۆ پێناسە
دەکەین .

گۆشەى ئینتەرنێت

سایتی شارى یارییەکان

سایتی شارى یارییەکان (arcadetown)
کە بە زمانی ئینگلیزییە، چەندین یاری
هەمەجۆر لەخۆ دەگرێت، وەکو یاری
وەرزشی و سەرکێشی و فیدیویی و، هەندێ
لەو یارییانەش بەخۆرایى وەرەدەگیرێن.
ناوێشانە کەشى بەم شیوەیەیه:
www.arcadetown.com

سایتی گەنجینه زانستییهکان

سایتی گەنجینه زانستییهکان
(Treasure-troves)

بریتییه لە ئنسکلۆپیدیایەکی بەربلاو لە
زانستە هەمەجۆرەکان کە بە زمانی
ئینگلیزییە و، بابەتەکانی گەردوونناسی و
کیمیا و فیزیا و زیندەوهرزانی دەگرێتەخۆ.
ناوێشانە کەى بەم شیوەیەیه:

www.treasure-troves.com

ل باخي ئازەلان

بۆار : دا بچيتە مال ئيزىكە دى بېتە شەق و دى تارى بېت.
ئالان : پېنج (دەقان) دا رازەستىن و زوى كامىرى بەدەن دا وىنى
دورماهيكنى بگرم

بۆار : نېنى چى ؟

ئالان : ئەق چەكچەكىلە (شەمشەمە كۆيۈرە) يا لىسەر دارتېلى

بۆار : دى لى كەرى. تو نايىنى سەرنشېشە وىى مەرى !

ئالان : ئەمەقالى مەن. ئەمەقالى مەن و تە ساختە... ئەمەق
دەكەت و كەلەك چاران سەر نشېق رازەستىت.

بۆار : نەرى تو نايىزىيە مەن بۇچى ب رۇزى ديار نابت و نەقە دى
بېتە شەق. نوي ديار كەقەز.

ئالان : پىكەتتا چاقىت وى رەلى كرىنە ب شەق باش بېنىن و
ب رۇزى كىم دېنىن

بۆار : پا چەوان تىشتا دېنىت دا بىزوت ؟

ئالان : ھەستە كۆھلىنەونا وان كەلەك بھىزە.

دشېت كۆھلەنەونا وان ئازەلان بچروك بېت و پاشى بگرت و
بىزوت

بۆار : نەز دېيۇم ھەز ر خوارنا ماسيان رى دكەت .

ئالان : تو دزانى چەكچەكىلە دزىت و ھىلەك ناكەت ؟

بۆار : نەرى . سالى بىنى يەك چار دزىت و يەك تىشكى دكەت.

ئالان : رى وى دكەھىتە پىست سالىن.

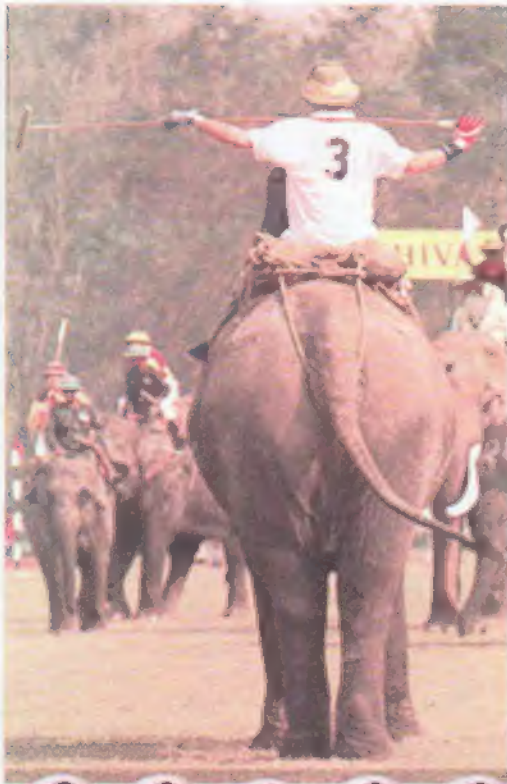

رېنمايى وەرزشى

لەكاتى لىدانى كۆرۈنەردا، دەپى بەشپۈەيەكى
كەوانەيى لەتۆپ تزيك بىكەوينەو، نەك
بەشپۈەيەكى راست و، دەپى بە بەشى
لاتەنېشتى پىلاۋىش شووت لەتۆپەكە بەدەين.

بۇ زانىاريت

ژمارەي پىۋانەيى لەنەنجامدانى مەشقى
(نېۋشتاننەوې كەمەر) بۇ پىشەوې دواو،
لەسالى (۱۹۷۲) لەلايەن مىندالىكەو بەناوې
رىچارى جۆن نېشت لەيەكىك لەويلايەتەكانى
نەمىرىكا تۆماركرا. نەمەو نەو مىندالە توانى
لەماوې (۱۱) كاتژمىرو (۱۴) خولەكەدا،
(۲۵۲۲۲) جار نەم مەشقە نەنجام بەدات.

سەپىرو سەمەرەي وەرزشى

لەسالى (۱۹۷۶) لەشارۆچكەي گابور
لەولاتى ھىندىستان، بۇ يەكەجار فىل
لەجياتى نەسپ لەياري پۆلۆ بەكارھىنرا.
نەمەو (۴۰) ھەزار يىنەر سەپىرى نەو يارىيە
نويىيەيان كىردو، خۆشحال بوون بەھۆي نەو
گۆرانكارىيە سەپىرەي كە لەيارييەكەدا بەدېھات.

گەلەرىي قوتاييان

ودلا شىروان عەبدولقادر
باغچەدى تىرۈك
دھوك

نەقىن قىرست
پۇلا دوڭ
قوتاييانا زۆرك
يا سەرتايىن / دھوك

نەمىن عەبدوللا خەلىفە
پۇلى شەشەم
قوتاييانا بازار زۆرك
شىنگال

نەمەد حاجى سادىق
پۇلى شەشەم
قوتاييانا بەدلىس / دھوك

سەگىشان ئىبراھىم
پۇلا دوڭ
قوتاييانا بەدىيەن سەرتايىن
يا سەرتايىن / پەرۋەردا سەمىيىن

قىسما مەلا ئەھمەد
پۇلى چوارەم
قوتاييانا قاتتىمەن زەھرى
سەرتايىن / شەولنەر

